

ОЦІНКА М'ЯСНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ БИЧКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

Л.О.Стріха, аспірант

*Т.В.Підпала, доктор сільськогосподарських наук, професор
Миколаївський державний аграрний університет*

Оцінено м'ясну продуктивність бичків української червоної молочної породи за екстер'єрними і післязабійними показниками. Доведено, що оцінка м'ясних форм за типом будови тіла узгоджується за даними тварини після забою.

Ключові слова: українська червона молочна порода, м'ясна продуктивність, екстер'єр, індекси будови тіла, забійна маса, забійний вихід.

Нині в багатьох країнах світу, у тому числі й в Україні, спостерігається гострий дефіцит тваринного білка в харчуванні людей. Оскільки основним джерелом білка є м'ясо, то прискорити вирішення білкової проблеми можливо за рахунок раціонального використання великої рогатої худоби для виробництва яловичини.

Успішне розв'язання проблеми виробництва яловичини переважно визначається господарсько-біологічними якостями тварин: скороспілістю, оплатою корму, приростом, високим забійним виходом, якістю м'яса та відтворними якостями [1]. Тому необхідно приділити значну увагу поліпшенню м'ясних якостей планових порід великої рогатої худоби України, а також тварин молочних і молочно-м'ясних порід.

Оцінку та облік м'ясної продуктивності здійснюють за життя тварини та після її забою. Прижиттєву оцінку проводять шляхом періодичних зважувань тварин, за даними яких визначають добові прирости живої маси та оцінюють можливу величину м'ясної туші. Крім того, розвиток м'ясних форм тварин визначають за промірами, вимірюють висоту, довжину тіла, ширину і обхват грудей, напівобхват заду тощо. Прижиттєве визначення м'ясних якостей надає можливість лише попередньо оцінити тварин за м'ясною продуктивністю. За-

ключне судження про кількість і якість м'яса дає післязабійна оцінка м'ясних якостей тварин [2].

Методи прижиттєвого контролю росту дають лише загальну характеристику розвитку тварин. Для вивчення більш глибоких змін, які відбуваються в організмі тварини під час росту під впливом генетичних та фенотипічних факторів, проводять контрольний забій піддослідних тварин, який надає більш ґрунтовну характеристику м'ясної продуктивності [1].

Матеріали і методика досліджень. Особливості екстер'єру та м'ясних якостей бичків новоствореної української червоної молочної породи (УЧМ) досліджувалися в стаді племзавода ПОК "Зоря" Херсонської області. Матеріалом були проміри тіла тварин дослідної групи з 30 бичків, які відрізнялися за материнською та батьківською спадковістю. Вимірювання статей екстер'єру проводили за загальноприйнятими методиками, використовуючи мірну палицю, мірну стрічку і мірний циркуль. Для визначення особливостей лінійного росту і будови тіла було взято проміри та розраховано індекси в періоди вирощування бичків у віці 6, 9, 12, 15 і 18 місяців [2]. Передзабійну живу масу та масу забійну парної туші визначали зважуванням [3].

Одержані дані опрацьовано біометрично з використанням методик визначення середньої величини та її похибки [4].

Результати досліджень. Враховуючи те, що при оцінці м'ясної продуктивності зовнішні форми тісно пов'язані з продуктивністю, показники екстер'єру набувають важливого значення. Встановлено, що генотип бичків вплинув не тільки на інтенсивність росту, живу масу, але й на формування їх екстер'єру. За екстер'єрними особливостями тварин встановлено істотну і в більшості випадків статистично вірогідну перевагу бичків з часткою крові за голштинською породою більше 75% (> 75%). Характерно, що з віком різниця в показниках промірів на користь тварин з високою часткою голштинської спадковості збільшувалась. Значною ця перевага була за промірами, що характеризують ейрисомний тип будови тіла. Ви-

явлені у них особливості в змінні промірів підтвердилися індексами будови тіла. Крім того, індекси будови тіла піддослідних бичків характеризують їх як найбільш глибокогрудих, але не масивних тварин. Вони також відрізняються найбільшим індексом умовного об'єму (табл. 1).

Оскільки вираженість типу великої рогатої худоби відповідного напрямку продуктивності залежить від гармонійного розвитку великої кількості екстер'єрних статей, пошук взаємозв'язків між окремо взятими ознаками екстер'єру та продуктивністю тварин є певною мірою мотивованим. Тому й оцінювали прояв м'ясної продуктивності бичків української червоної молочної породи за зовнішніми ознаками (індекси будови тіла) та за даними контрольного забою тварин у віці 18 місяців.

Порівняльний аналіз результатів забою (табл. 2) свідчить про те, що за показником "передзабійна жива маса" переважають бички з часткою спадковості за голштинською породою понад 75%, які відрізнялися і найвищими показниками індексів, що характеризують формати тіла (розтягнутості, грудний, умовного об'єму).

Проте найбільшими масою туші, забійною масою та забійним виходом відрізнялися бички з часткою спадковості за голштинською породою 50-75%, які також були кращими за показниками індексів будови тіла, що саме й характеризують м'ясну продуктивність тварин (збитості, масивності, м'ясності). Отже оцінка розвитку м'ясних форм у тварин української червоної молочної породи за екстер'єрними показниками узгоджується з даними оцінки після забою.

Висновки. Показники забою тварин можуть використовуватися як важлива інформація про формування господарсько корисних ознак в онтогенезі великої рогатої худоби. Оцінювання розвитку м'ясних форм при житті тварин за типом будови тіла узгоджуються з даними оцінки їх після забою. Доведено, що у бичків генотипу 50-75% за батьківською спадковістю поєднуються покращенні м'ясні форми з типом будови тіла молочної худоби.

Таблиця 1

**Індекси будови тіла бичків УЧМ у різні вікові періоди,
з урахуванням батьківської спадковості, $\bar{X} + S\bar{x}$**

Індекси, %	Порода, генотип (%)	Вік бичків, місяців				
		6	9	12	15	18
Розтягнутості	УЧМ	109,6±0,45	113,6±0,39	114,1±0,43	114,3±0,51	116,2±0,66
	< 50 Г	107,8±0,57	111,5±0,44	112,7±0,37	113,4±0,33	115,5±0,41
	50-75 Г	109,5±0,49	114,0±0,48	115,5±0,46	113,6±0,45	116,2±0,52
	> 75 Г	111,8±0,32***	115,4±0,41***	116,2±0,52**	115,6±0,71*	117,4±0,76*
Костистості	УЧМ	13,8±0,17	13,6±0,47	14,3±0,18	14,3±0,16	14,3±0,17
	< 50 Г	14,1±0,34	13,9±0,28	14,8±0,34*	14,9±0,31**	15,2±0,36*
	50-75 Г	13,9±0,30	14,3±0,26	14,5±0,26	14,5±0,23	14,9±0,27
	> 75 Г	13,5±0,27	13,1±0,29	13,8±0,25	13,7±0,21	14,0±0,34
Збитості	УЧМ	111,5±0,33	119,4±0,39	120,2±0,34	123,4±0,47	120,5±0,51
	< 50 Г	107,6±0,58	116,9±0,64	115,7±0,44	118,9±0,48	117,8±0,56
	50-75 Г	113,3±0,52***	120,9±0,67***	123,7±0,49***	127,8±0,70***	122,0±0,83**
	> 75 Г	112,2±0,47	120,1±0,61	121,4±0,73	125,7±0,95	121,8±0,98
Грудний	УЧМ	56,7±0,45	58,2±0,37	60,6±0,37	64,0±0,82	62,7±0,67
	< 50 Г	54,1±0,61	57,2±0,54	61,9±0,54	63,4±0,80	61,9±0,79
	50-75 Г	57,1±0,92	61,7±0,73	60,1±0,71	62,8±0,62	63,2±0,68
	> 75 Г	58,1±0,46***	62,1±0,55***	59,9±0,55*	65,1±0,92	64,3±0,82*
Шилозадості	УЧМ	154,2±2,31	148,9±2,45	141,8±1,21	139,5±1,31	131,7±1,42
	< 50 Г	163,4±3,57**	156,3±4,22	142,1±1,45	141,9±1,49	133,4±1,54
	50-75 Г	149,3±2,05	143,7±1,96	140,3±1,44	139,9±1,40	130,6±1,62
	> 75 Г	144,5±3,64	146,9±4,57	137,2±3,08	137,2±3,10	129,1±2,70
Масивності	УЧМ	120,9±0,55	134,3±0,62	136,4±0,60	140,4±0,84	142,2±0,89
	< 50 Г	119,4±0,84	132,5±0,82	133,8±0,60	138,7±0,77	138,3±0,85
	50-75 Г	121,2±0,63*	136,2±0,82**	136,6±0,55**	141,1±0,90**	146,5±1,22**
	> 75 Г	120,0±0,87	133,1±0,98	137,3±0,65	141,8±1,17	142,2±1,34
М'ясності	УЧМ	74,0±0,48	80,3±1,96	89,0±1,05	98,3±1,12	98,9±1,60
	< 50 Г	72,9±0,84	81,5±1,95	89,8±0,71	97,1±0,81	98,2±0,96
	50-75 Г	76,4±0,57**	83,8±0,63**	91,9±0,81***	103,6±0,86***	103,9±1,08***
	> 75 Г	73,8±0,76	76,5±0,84	87,2±0,64	94,0±0,43	95,4±0,91
Умовного об'єму	УЧМ	14,6±0,21	21,2±0,25	26,6±0,30	32,7±0,64	43,6±0,72
	< 50 Г	13,9±0,20	19,1±0,31	24,9±0,18	30,7±0,35	40,2±0,60
	50-75 Г	14,2±0,23	20,1±0,25	25,9±0,30	31,7±0,37	43,8±0,57
	> 75 Г	15,8±0,32***	23,8±0,36***	29,2±0,52***	35,9±0,43**	46,7±0,64***

Таблиця 2

**Післязайна оцінка м'ясної продуктивності бичків
української червоної молочної породи, $\bar{X} + S\bar{x}$**

Показник	УЧМ	в т.ч. за спадковістю				
		материнською		батьківською		
		АЧС + Г	А + Г	< 50% Г	50-75% Г	> 75% Г
n	15	8	7	5	5	5
Передзайна жива маса, кг	448,8± 3,32	454,1± 5,94	444,3± 2,89	435,1± 1,17	454,0± 2,79	457,5± 5,87**
Маса туші, кг	239,3± 2,91	244,6± 4,60	234,6± 3,09	226,7± 1,10	247,1± 2,36	243,9± 4,67**
Вихід туші, %	53,3± 0,31	53,8± 0,44	52,8± 0,38	52,1± 0,21	54,4± 0,36	53,3± 0,39
Маса внутрішнього жиру, кг	12,5± 0,27	13,8± 0,51	12,2± 0,24	12,4± 0,33	12,2± 0,30	12,9± 0,71
Забійна маса, кг	251,8± 3,00	257,4± 4,67	246,8± 3,11	239,1± 1,03	259,3± 2,20	256,9± 5,16**
Забійний вихід, %	56,1± 0,30	56,7± 0,40	55,6± 0,38	54,9± 0,18	57,1± 0,30	56,1± 0,49

Примітка: УЧМ – українська червона молочна порода; АЧС – англери-зована червона степова худоба; А – англєрська порода; Г – голштинська червоно-ряба молочна порода

ЛІТЕРАТУРА

1. Красота В. Ф. Разведение сельскохозяйственных животных: [підруч. для студ. аграр. вузів] / В. Ф. Красота, В. Т. Лобанов, Т. Г. Джанаридзе. — М.: Агропромиздат, 1990. — С. 172—173.
2. Методики наукових досліджень із селекції, генетики та біотехнології в тваринництві / [В. П. Буркат, М. Є. Єфименко, Є. М. Рясенко, М. І. Башенко]. — К.: Аграрна наука, 2005. — С. 61—64.
3. Шкурин Г.Т. Забійні якості великої рогатої худоби / О. Г. Тимченко, Ю. В. Вдовиченко. — К.: Аграрна наука, 2002. — 50 с.
4. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников / Плохинский Н. А. — М.: Колос, 1969. — 256 с.